

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Miltä näyttää tulevaisuuden sairaalaverkko?

Sirkku Pikkujäämsä

Lääkintöneuvos, STM

18.9.2024 Kuntamarkkinat / Hyvilin seminaari

Suomen erikoissairaanhoidon sairaaloiden ja päivystysten verkko on tiheä!

- palvelurakenteet ja historia
- maantiede
- keskittäminen ja työnjako
- alueellinen päätöksenteko vs. kansallinen näkökulma

Päivystävät sairaalat ja terveystakeskukset, syksy 2024

Laajan päivistyksen sairaala (yliopistollinen)

Helsinki, (lisäksi merkitty Espoo Jorvi ja Vantaa Peijas), Turku, Tampere, Kuopio, Oulu

Laajan päivistyksen sairaala

Lahti, Lappeenranta, Pori, Seinäjoki, Vaasa, Jyväskylä, Joensuu, Rovaniemi

Muu 24/7 yhteispäivystyssairaala

Kotka, Mikkelä, Savonlinna, Hämeenlinna, Kokkola, Kajaani, Kemi

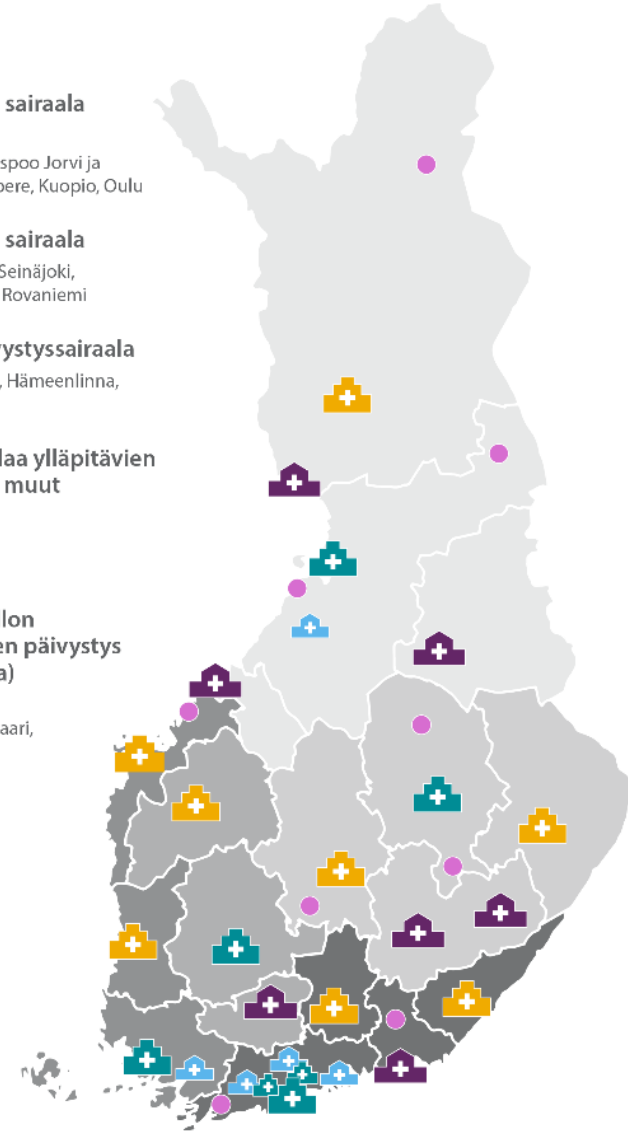
Yliopistollista sairaalaa ylläpitävien hyvinvointialueiden muut päivystyssairaalat

Hyvinkää, Lohja, Porvoo, Oulainen, Salo

Perusterveydenhuollon ympärivuorokautinen päivystys (STM:n poikkeuslupa)

Iisalmi, Ivalo, Jämsä, Kouvola, Kuusamo, Pietarsaari, Raahë, Raasepori, Varkaus

Toimintaympäristö on muuttunut – sairaaloiden verkostoa on syytä päivittää

- Ikääntyvien määrä kasvaa voimakkaasti ja toisaalta syntyvyys on ennätysalhaista.
- Väestö ja työvoima on keskittynyt ja keskittyy edelleen suuriin kasvukeskuksiin.
- Terveystieteiden työntekijöiden saatavuus on hankaloitunut lähes kaikissa ammattiryhmissä ja kaikissa palveluissa.
- Erityisosaajia ei riitä nykyiseen sairaaloiden palveluverkkoon ja päivystystoimintojen ylläpitoon.
- Taloudellinen tilanne pakottaa etsimään keinoja hillitä kustannusten kasvua
- HO – ”Säädetään kansallisesta sairaaloiden ja päivystysten kokonaisuudesta vuoden 2024 aikana ottaen huomioon pitkät etäisyydet ja kielelliset oikeudet”

Osaajien riittävyys, painopisteen muutos, alueellinen päätöksenteko

- Kansallisesti toimivan sairaalaverkon ylläpito on välttämätöntä. Sen vuoksi keskus- ja yliopistollisten sairaaloiden monierikoisalaisiin ympärivuorokautisiin päivystystoimintoihin on varmistettava riittävä henkilöstö ja osaaminen.
- Riittävä ja osaava henkilöstö ja sen tehokas käyttö eri palveluissa auttaa hillitsemään kustannusten kasvua.
- Sote-uudistuksen tavoitteiden mukaisesti painopistettä tulisi saada siirrettyä perustason palveluihin, mutta myös erikoissairaanhoidossa tarvitaan uudistuksia.
- Alueellinen päätöksenteko sairaaloista ja päivystyksistä on vaikeaa. Tämän vuoksi sairaalaverkosta on säädettävä lailla. Näin voidaan varmistaa kansallisesti ehjä kokonaisuus.

Suomen väestö keskittyy edelleen

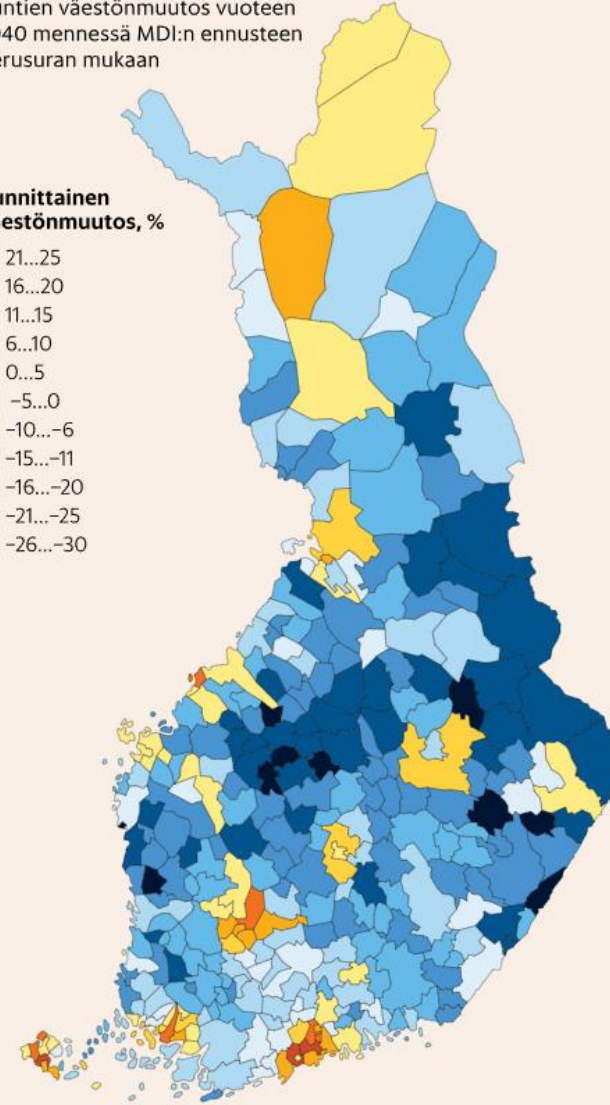
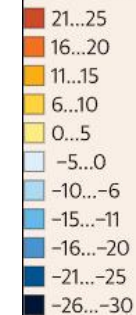
Hyvinvointialue	Väkiluku 1990	Väkiluku 2022	Väestöennuste 2040	Muutos 1990/2022, %	Muutos 1990/2040, %
Itä-Uudenmaan	85063	98993	104072	16 %	22 %
Keski-Uudenmaan	145187	201966	219729	39 %	51 %
Länsi-Uudenmaan	327056	483218	535363	48 %	64 %
Vantaan ja Keravan	182530	282870	330131	55 %	81 %
Varsinais-Suomen	425282	483954	494333	14 %	16 %
Satakunnan	240777	212567	189132	-12 %	-21 %
Kanta-Hämeen	162248	169268	159251	4 %	-2 %
Pirkanmaan	430651	528912	557883	23 %	30 %
Päijät-Hämeen	204901	204716	193194	0 %	-6 %
Kymenlaakson	186030	159595	136233	-14 %	-27 %
Etelä-Karjalan	140244	125381	113074	-11 %	-19 %
Etelä-Savon	163462	129368	107041	-21 %	-35 %
Pohjois-Savon	265040	246557	230413	-7 %	-13 %
Pohjois-Karjalan	182200	161827	147328	-11 %	-19 %
Keski-Suomen	254539	272300	262332	7 %	3 %
Etelä-Pohjanmaan	207010	190296	173749	-8 %	-16 %
Pohjanmaan	167108	175659	169533	5 %	1 %
Keski-Pohjanmaan	68214	67545	62104	-1 %	-9 %
Pohjois-Pohjanmaan	350799	415685	416214	18 %	19 %
Kainuun	92459	70332	60312	-24 %	-35 %
Lapin	200674	175066	162937	-13 %	-19 %
Helsingin kaupunki	492400	668263	730098	36 %	48 %

Hyvinvointialueiden väkiluku 1990, 2022 ja 2040 (ennuste):
Lähde Tilastokeskuksen väestörakennetilaston ja väestöennusteen (2021) perusteella VM. Laskelman pohjana vuoden 2024 aluejako

Valtaosa Suomesta menettää asukkaita

Kuntien väestönmuutos vuoteen 2040 mennessä MDI:n ennusteen perusuran mukaan

Kunnittainen väestönmuutos, %

Koonnut: Juha-Pekka Raeste / HS, grafiikka: Minttu Linjala / HS, lähde: MDI

HS 11.9.2024

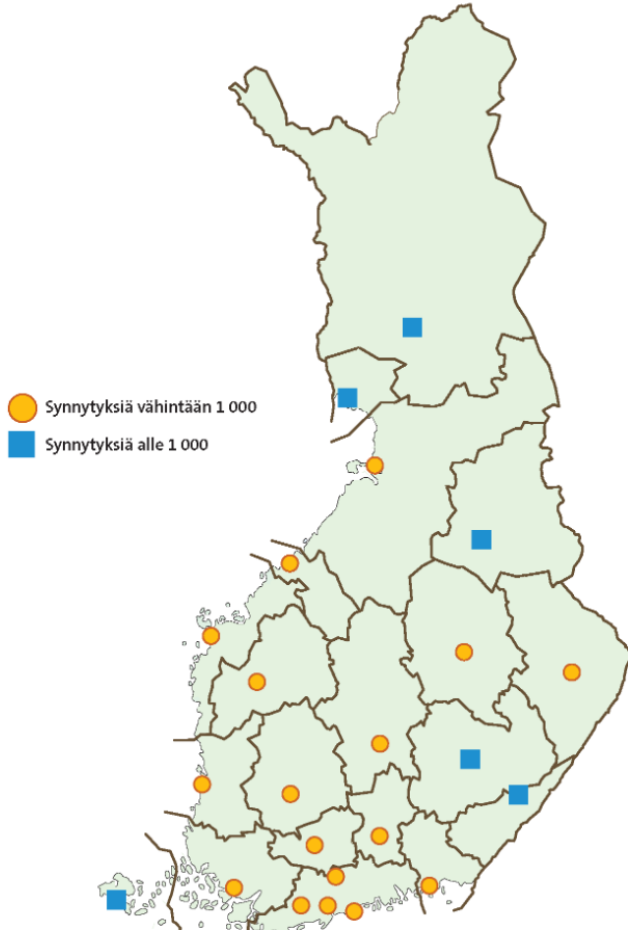
Syntyvyyden lasku ja laskun nopeus on hämmäyttävä

THL: perinataalitalasto, ennakkotiedot 2023

Liitetaulukko 3. Synnytykset sairaaloittain¹⁾ 2013–2023*

Sairaalat	2013	2014	2015 ¹⁾	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
HYKS, yhteensä	14 358	14 294	13 974	13 591	13 513	13 038	12 742	12 841	13 773	12 444	12 141
Naistenlinnikka	3 310	2 426	2 576	2 624	5 920	8 959	8 541	8 549	9 209	8 203	7 925
Jorvin sairaala, Espoo	3 893	3 842	3 897	3 697	3 447	4 079	4 201	4 292	4 564	4 241	4 216
Turun yliopistollinen sairaala	4 043	4 139	4 038	4 213	4 057	3 843	3 704	3 805	4 156	3 802	3 578
Kuopion yliopistollinen sairaala	2 417	2 381	2 418	2 279	2 141	2 084	1 905	1 894	1 984	1 816	1 705
Oulun yliopistollinen sairaala	4 280	4 100	3 914	3 614	3 445	3 248	3 309	3 433	3 413	3 139	2 976
Tampereen yliopistollinen sairaala	5 213	5 337	5 268	4 991	4 703	4 419	4 302	4 280	4 671	4 245	4 124
Etelä-Karjalan KS, Lappeenranta	1 085	1 097	1 091	1 005	965	859	808	787	771	767	707
Keski-Suomen KS, Jyväskylä	2 868	2 830	2 662	2 513	2 273	2 142	2 037	2 052	2 144	1 959	1 904
Pohjois-Karjalan KS, Joensuu	1 547	1 567	1 504	1 463	1 304	1 236	1 093	1 136	1 147	1 027	977
Vaasan KS	1 377	1 446	1 372	1 380	1 254	1 175	1 145	1 133	1 186	1 052	1 050
Ålands centralsjukhus	278	255	269	279	271	260	252	243	281	246	247
Kanta-Hämeen KS, Hämeenlinna	1 652	1 622	1 441	1 388	1 348	1 235	1 166	1 177	1 218	1 143	1 075
Länsi-Pohjan KS, Kemi	628	591	553	547	518	506	422	444	394	389	398
Lapin KS, Rovaniemi	1 191	1 100	1 054	1 035	961	859	928	910	996	902	848
Mikkelin KS	827	788	888	864	822	732	648	653	694	640	638
Satakunnan KS, Pori	2 062	2 017	1 928	1 852	1 754	1 564	1 481	1 472	1 573	1 413	1 346
Kymenlaakson KS, Kotka	1 473	1 409	1 389	1 353	1 429	1 359	1 233	1 243	1 303	1 147	1 018
Keski-Pohjanmaan KS, Kokkola	1 342	1 502	1 507	1 519	1 477	1 392	1 652	1 740	1 643	1 529	1 548
Kainuun KS, Kajaani	714	702	601	636	560	508	567	664	816	762	733
Etelä-Pohjanmaan KS, Seinäjoki	2 056	2 058	2 032	1 939	1 806	1 607	1 577	1 475	1 601	1 420	1 376
Päijät-Hämeen KS, Lahti	1 907	1 879	1 835	1 749	1 672	1 588	1 438	1 527	1 588	1 444	1 330
Lohjan sairaala	999	972	959	1 107	1 099	1 018	1 042	1 157	1 415	1 188	1 190
Hyvinkään sairaala	1 815	1 842	1 843	1 827	1 852	1 802	1 783	1 874	2 162	1 962	2 027
Muut synnytykset ²⁾	28	30	46	48	61	73	44	94	138	153	185
Yhteensä³⁾	57 728	57 019	55 007	52 870	50 151	47 272	45 279	46 034	49 069	44 589	43 121

Ikäluokka on pienentynyt **-27%** vv. 2012-2023.

Vuoden 2023 kokonaishedelmällisyysluku oli **1,26**, mittaushistorian matalin.

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Hallituksen esitys Terveysturvalain 45 § ja 50 § muuttamisesta

Pääosa sairaala- ja päivystysverkon linjauksista tehtiin jo kehysriihessä 16.4.2024, muun muassa seuraavasti:

- Jokaisella hyvinvointialueella säilyy keskus- tai yliopistollinen sairaala, jossa voidaan hoitaa synnytyksiä sekä tehdä kattavasti leikkaustoimintaa. HUS-yhtymä päättää itse sairaaloidensa päivystystoimintojen järjestelyistä.
- Joidenkin yksiköiden ympärivuorokautisiin perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon päivystyksiin sekä niiden leikkaustoimintaan päätettiin tehdä muutoksia.
- Päiväkirurgisten ja lyhytjälkihoitoisten leikkausten sekä tiettyjen muiden toimenpiteiden hankinta päätettiin mahdollistaa myös sellaisissa sairaaloissa, joissa ei ole ympärivuorokautista leikkaussalivalmiutta.

HE: Ympäri vuorokautinen perusterveydenhuollon päivystys 1/2

- Ympäri vuorokautista perusterveydenhuollon päivystystä saa ylläpitää Ivalossa, Kemissä, Kuusamossa, Kouvolassa, Pietarsaaressa, Raaseporissa ja Savonlinnassa.
 - Kemissä ja Savonlinnassa saa ylläpitää vaihtoehtoisesti sellaista rajattua erikoissairaanhoidon päivystystä, joka tukee sairaalan ja sen erikoissairaanhoidon vuodeosastojen toimintaa ja alueen hoitoketjuja, mutta ei kuitenkaan ole monierikoisalainen ympäri vuorokautinen päivystys.
 - Edellytyksenä ympäri vuorokautisen päivystyksen ylläpidolle on, että palveluiden saavutettavuus edellyttää tällaisen päivystyksen ylläpitoa eikä väestön tarvitsemia kiireellisen hoidon palveluita voida riittävästi turvata ensihoitopalvelun ja muiden päivystysyksiköiden avulla
 - Pietarsaaressa ja Raaseporissa ylläpidon edellytyksenä on, että ylläpito tukee kielellisten oikeuksien toteutumista.

HE: Ympäri vuorokautinen perusterveydenhuollon päivystys ja kiirevastaanotot 2/2

- Lausuntopalautteen perusteella akuuttilääketieteen päivystyksen käsitteestä luovutaan
- Nykyisestä STM:n poikkeuslupakäytöstä 24/7 päivystyksen ylläpidolle luovutaan.
- Perusterveydenhuollon yöpäivystys (klo 22-07) päättyy lisäalassa, Jämsässä, Raahessa ja Varkaudessa viimeistään 30.9.2025
- Klo 7-22 voi hyvinvointialue päättää väestölle avoimen päivystyksen palveluista itse.
- Kaikki hyvinvointialueet voivat järjestää ilta- ja viikonloppuaikaista kiirevastaanottoa.
 - Velvoite kiirevastaanoton perustamiseen on saavutettavuuden ja väestön palvelutarpeen sitä edellyttäessä.

HE: Monierikoisalainen ympärivuorokautinen päivystys (1/2)

- Jokaisella hyvinvointialueella on jatkossa yksi yliopistollinen sairaala tai keskussairaala, jossa on väestölle avointa ja sairaalan toiminnan varmistavaa monierikoisalaista ympärivuorokautista päivystystä ja jossa voi toteuttaa ympärivuorokautista leikkaussalivalmiutta edellyttävää kirurgista toimintaa ja voi hoitaa synnytyksiä muiden edellytysten täytyessä.
 - Monierikoisalainen päivystyksellä tarkoitetaan ympärivuorokautista päivystystä, jossa on monipuolisesti eri erikoisalojen väestölle avoin päivystys sekä samassa sairaalassa monipuoliset jatkohoitomahdollisuudet eri erikoisalojen vuodeosastoilla sekä teho- tai tehovalvontahoitoa.
- Tällaista päivystystä ja leikkaustoimintaa ei saisi enää järjestää Kemissä, Savonlinnassa, Oulaisissa, Salossa ja Valkeakoskella sijaitsevissa sairaaloissa
 - Näissä sairaaloissa voisi kuitenkin jatkaa päiväkirurgiaa ja lyhytjälkihoitoista kirurgiaa
 - Synnytyksiä ei olisi mahdollista jatkossa järjestää Kemissä

HE: Monierikoisalainen ympärivuorokautinen päivystys (2/2)

- Uudellamaalla HUS-yhtymä voisi päätöksensä perusteella ylläpitää tällaisia sairaaloita muillakin paikkakunnilla kuin vain Helsingissä.
- Kaikissa sairaaloissa ja muissa terveydenhuollon toimintayksiköissä saisi edelleen ylläpitää kyseisen sairaalan tai terveydenhuollon toimintayksikön vuodeosastoilla jo olevien potilaiden potilasturvallisen hoidon kannalta tarpeellista ympärivuorokautista päivystystä. Kyseessä on ns. sairaalan sisäinen päivystys.
- Tämä (lääkäri)päivystys voi olla läsnä-, varallaolo- tai etäpäivystystä hyvinvointialueen päätöksen mukaisesti.

HE: Leikkaustoiminta ja muut anesthesiologista osaamista vaativat toimenpiteet (1/2)

- Lievennetään nykyistä edellytystä siitä, että leikkaustoiminta, joka edellyttää leikkaussaliolosuhteita ja anestesiaa, tulee kokonaisuudessaan koota niihin sairaaloihin, joissa on monierikoisalainen ympärivuorokautinen päivystys.
- Osa leikkaussaliolosuhteita ja anestesiaa edellyttävästä päiväkirurgiasta ja lyhytjälkihoitoisesta eri erikoisalojen leikkaustoiminnasta voisi suorittaa myös tietyissä nimetyissä hyvinvointialueiden sairaaloissa
 - Näitä olisivat hyvinvointialueiden Kemissä, Oulaisissa, Salossa, Savonlinnassa ja Valkeakoskella sijaitsevat sairaalat sekä HUS-yhtymän sairaalat
- Lisäksi muussakin sairaalassa tai muussa terveydenhuollon toimintayksikössä voisi suorittaa sellaisia anesthesiologista osaamista edellyttäviä nukutusta tai puudutusta vaativia kevyitä toimenpiteitä, jotka voidaan potilasturvallisesti toteuttaa muuallakin kuin leikkaussalissa ja jotka edellyttävät vain lyhytaikaista potilaan jälkiseurantaa.
- Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin edellä tarkoitetuista leikkauksista ja toimenpiteistä.

HE: Leikkausten ja muiden anestesiologista osaamista vaativien toimenpiteiden hankinta (2/2)

- Päiväkirurgiaa ja lyhytjälkihoitoista eri erikoisalojen leikkaustoimintaa ja anestesiaa edellyttäviä kevyitä toimenpiteitä voisi hankkia muultakin yksityiseltä palveluntuottajalta
- Ns. raskasta kirurgiaa saisi hankkia vain sellaiselta palveluntuottajalta, jonka sairaala on julkisen yliopistollisen sairaalan tai keskussairaalan välittömässä läheisyydessä ja jolla on kyseiseen sairaalaan erottamaton toiminnallinen yhteys
- Yhteistyöalueen yhteistyösopimuksessa tulisi sopia hankintaan liittyvistä periaatteista

Päivystävät sairaalat ja terveyskeskukset, syksy 2024

Laajan päivystyksen sairaala (yliopistollinen)

Helsinki, (lisäksi merkitty Espoo Jorvi ja Vantaa Peijas), Turku, Tampere, Kuopio, Oulu

Laajan päivystyksen sairaala

Lahti, Lappeenranta, Pori, Seinäjoki, Vaasa, Jyväskylä, Joensuu, Rovaniemi

Muu 24/7 yhteispäivystyssairaala

Kotka, Mikkeli, Savonlinna, Hämeenlinna, Kokkola, Kajaani, Kemi

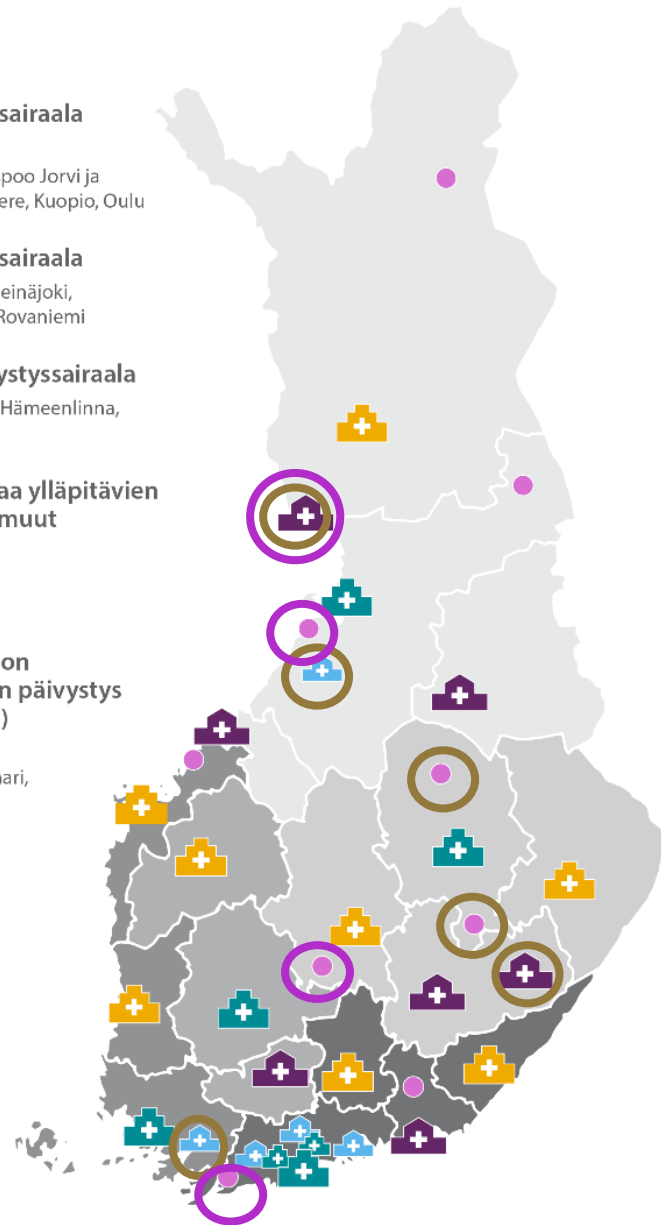
Yliopistollista sairaalaa ylläpitävien hyvinvointialueiden muut päivystyssairaalat

Hyvinkää, Lohja, Porvoo, Oulainen, Salo

Perusterveydenhuollon ympärivuorokautinen päivystys (STM:n poikkeuslupa)

Iisalmi, Ivalo, Jämsä, Kouvola, Kuusamo, Pietarsaari, Raahе, Raasepori, Varkaus

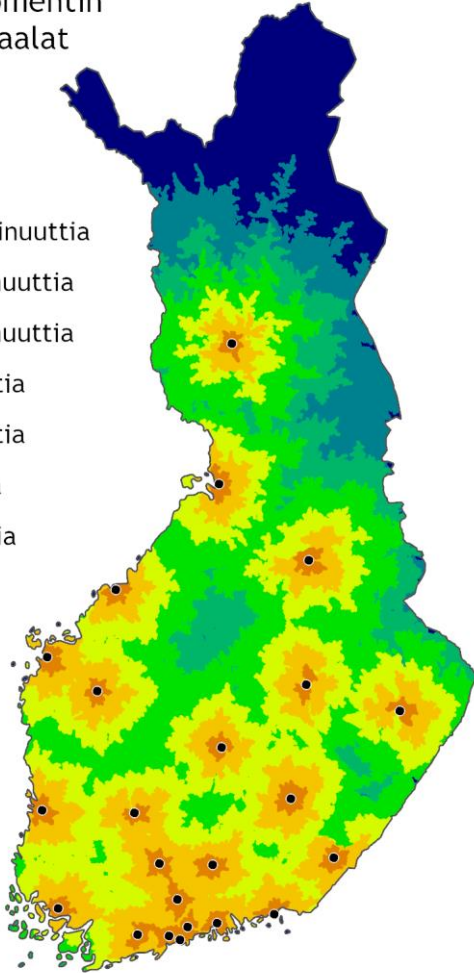
= Terveystieteiden tutkimuskeskuksen esityksen aiheuttamat muutokset

= Alueen omien päätösten aiheuttamia muutoksia

Lakiehdotuksen mukaiset terveydenhuoltolain
50 §:n 3-5 momentin
mukaiset sairaalat

Matka-aika

Aineisto: Esri Finland / Digiroad, Suomen tie- ja katuverkko 2022

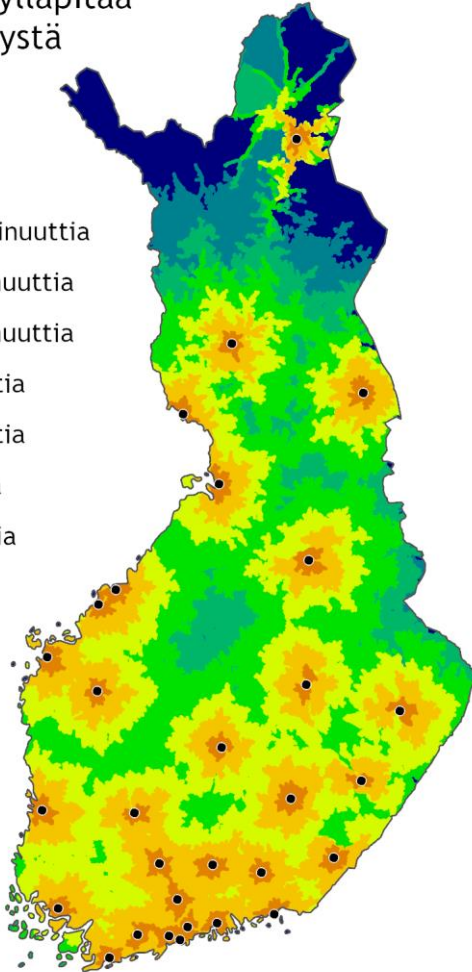
Matka-aika	Kumulatiivinen väestömäärä	Kumulatiivinen väestöosuus (%)
0 - 20 min	3444784	63,0
20 - 40 min	4489362	82,1
40 - 60 min	5049804	92,4
1 - 1,5 h	5386847	98,6
1,5 - 2 h	5432386	99,4
2 - 3 h	5455533	99,8
yli 3 h	5464848	100,0

Aineisto: Tilastokeskus, Väestöruutuaineisto 31.12.2022

Paikkakunnat, joissa on mahdollista ylläpitää 24/7 päivystystä

Matka-aika

- Alle 20 minuuttia
- 20-40 minuuttia
- 40-60 minuuttia
- 1-1,5 tuntia
- 1,5-2 tuntia
- 2-3 tuntia
- Yli 3 tuntia

Matka-aika	Kumulatiivinen väestömäärä	Kumulatiivinen väestöosuus (%)
0 - 20 min	3639932	66,6
20 - 40 min	4657222	85,2
40 - 60 min	5177874	94,7
1 - 1,5 h	5422490	99,2
1,5 - 2 h	5456549	99,8
2 - 3 h	5462995	100,0
yli 3 h	5464848	100,0

Aineisto: Tilastokeskus, Väestörutuaineisto 31.12.2022

Aineisto: Esri Finland / Digiroad, Suomen tie- ja katuverkko 2022

Lain voimaantuloa aikaistetaan lausuntovaiheen esityksestä

- 1.1.2025 alkaen mahdollistetaan päiväkirurgiaan ja lyhytjälkihoitoisen kirurgian sekä tiettyjen muiden toimenpiteiden toteuttaminen nimetyissä julkisissa sairaaloissa sekä näiden hankinta.
- Pääosa lakimuutoksista tulee voimaan 1.10.2025 alkaen
- Hyvinvointialueilla on vuosi aikaa toimeenpanna muutoksia.

Jatkovalmistelu ja aikataulu

- Hallituksen esityksellä arvioidaan saatavan valtiontalouteen 26,5 miljoonan euron vuosittainen säästö v. 2025 tasossa
- Hallituksen esityksen luonnos on ollut Lainsäädännön arviointineuvoston käsittelyssä 9.9.2024 alkaen, minkä lausunnon jälkeen se viimeistellään.
- Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syys-lokakuun 2024 vaihteessa.
- Hallitusohjelman ja kehysriihen linjausten mukaisesti erikoissairaanhoidon keskittämisen ja työnjaon valmistelu jatkuu
 - Keskittämis- ja päivystysasetuksen päivittäminen
 - Mahdolliset hallituksen esitykset terveydenhuoltolain ja/tai sote-järjestämislain muuttamiseksi
 - Jatkoesitysten tavoitteena vuosittainen kustannusten hillintä -25 milj. euroa vuodesta 2026 alkaen

Kiitos!